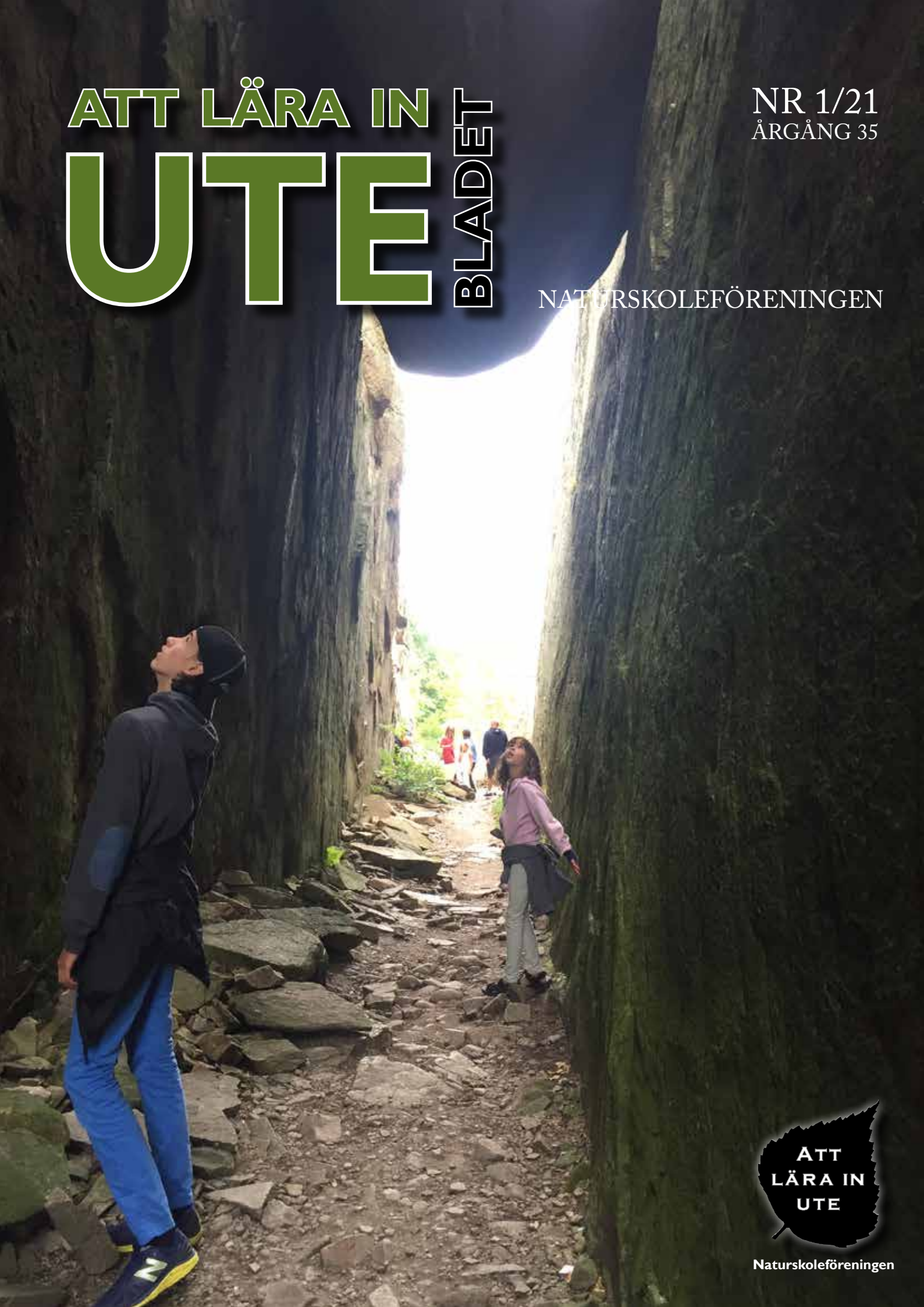

ATT LÄRA IN UTE

BLADET

NR 1/21
ÅRGÅNG 35

NATURSKOLEFÖRENINGEN

ATT
LÄRA IN
UTE

Naturskoleföreningen

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik. Vi arbetar för en idé; att lära in ute.

Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar.

Medlemmar får ATT LÄRA IN UTE-BLADET, som utkommer med fyra nummer per år, via mail i form av en PDF-fil fr.o.m. nr 3 2020.

ÅRSAVGIFT

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 520 kr
 - naturskolor 1000 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2.
Uppge namn, adress, telefon och email-adress.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Katarina Larsson
Sätravägen 21
819 30 Skärplinge

HEMSIDA

www.naturskola.se

ATT LÄRA IN UTE-BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Anna Ekblad

REDAKTÖR

Robert Lättman-Masch

ADRESS

ATT LÄRA IN UTE-BLADET
c/o Robert Lättman-Masch
Sköndalsvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708
robert.lattman-masch@nynashamn.se

ANNONSER

Helsida 1500 kr; halv 800 kr;
kvarts 400 kr

MANUSSTOPP

Nr 2/21 | april

FRAMSIDA

Foto: Alva Oscarsson

UPPLAGA

Digital till medlemmar.

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra. Kontakta Naturskoleförening: styrelse@naturskola.se, Tel: 070-221990

ORDFÖRANDE

Anna Ekblad
anna.ekblad@naturskola.se

VICE ORDFÖRANDE

Magnus Göranson
magnus.goranson@naturskola.se

LEDAMÖTER

Anders Abrahamsson
anders.abrahamsson@naturskola.se

Pia Bäckman
pia.backman@naturskola.se

Johan Agås
johan.agas@naturskola.se

Anders Bengtsson
anders.bengtsson@naturskola.se

Birgitta Sähke
birgitta.saihke@naturskola.se

Mattias Drejby
mattias.drejby@naturskola.se

Andrea Gök
andrea.gook@naturskola.se

KASSÖR (UTANFÖR STYRELSEN)

Katarina Larsson
katarina.larsson@naturskola.se

REDAKTÖR OCH FORMGIVARE

ATT LÄRA IN UTE-BLADET
Robert Lättman-Masch 08-520 73708

WEB-ANSVARIG

webb@naturskola.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfoldrar, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Linda Sporrang på tel 076-5692858.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i ATT LÄRA IN UTE -BLADET:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet. Skicka också gärna en fil där det framgår var bilderna passar i förhållande till texten.
- Skicka text och bilder till:

robert.lattman-masch@nynashamn.se

ATT LÄRA IN UTE BLADET 2021

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Friluftsliv på svenska.....	4
Vi ställer inte in.....	5
COVID 19-anpassningar.....	6
Digitala naturguidningar.....	8
Trollvinter i Vedema.....	10
Upptäck geologi i naturlandskapet...	11
Vad ger vi dem?.....	13
Velonaut.....	16
Naturrutan.....	17

Ansvar för innehåll i detta nummer:
Region sydväst

Den blöta filten

Corona, Covid 19, muterade virusvarianter... pandemin ligger som en stor, blöt filt över allt och alla men det finns vissa revor i filten.

Det är där vi kan se ljuset och känna värmen.

Jag tror att vi inom Naturskoleföreningen har haft fler möjligheter än många andra att fortsätta vårt viktiga arbete med att inspirera pedagoger och elever att använda utemiljön för lärande.

Ändå har vi inte bara kunnat jobba på som vanligt. Det har krävts en hel del tankearbete för att anpassa vår verksamhet men även tydliga kopplingar till vad vi vet om smittspridning och virus för att övertyga rektorer, lärare och föräldrar om att vi kan fortsätta undervisa eleverna eftersom vi är ute.

I detta nummer har vi försökt visa hur det kan göras och vilka samarbeten som kan vara bra att försöka få till. I Helsingborg har man till exempel spelat in guidade visningar och Marietorps naturskola bytte från plankton till matematik. Att byta från verklighet till fantasin och skapa trollvinter som Skånska landskap har gjort är också spännande. Läs och inspireras.

Alla vi som på något sätt arbetar inom Naturskoleföreningen känner nog att naturen är en plats för att fylla på energidepåerna, särskilt viktigt i tider när en hel del annat kan kännas jobbigt. Det vill vi sprida till fler människor. Läs om hur vi tänker

kring det i vårt projekt "Friluftsliv på svenska" som kopplar ihop naturskoletankar, SFI och Friluftslivets år.

Jag som älskar att se förändringarna i naturen, följa växter och träd under året, tycker ibland att januari och februari kan vara lite "tråkiga". Det händer inte så mycket och dessutom har vi ju oftast inte ens snö här i Skåne... men det finns spännande saker att upptäcka.

Ta med dig en lupp ut och börja spana på lavar och mossor. Wow! En helt ny värld öppnar sig!

Det är absolut inte säkert att jag kan arta vad det är jag ser, väldigt svårt ibland, men vad gör det? Det är ju så vackert! Alla färger och former triggas min fantasi och jag kan blir helt trollbunden av de små världar som öppnar sig där under luppen.

Om du tänker att den där gamla aktiviteten är väl inget - prova igen!

Luppen kan hjälpa till att visa var revorna i den blöta filten finns, att sprida ljuset.

Ta hand om er

ANNA EKBLAD, ORDFÖRANDE

GLÖM INTE VÅRT ÅRSMÖTE 21 APRIL

Projektet

Friluftsliv på svenska - fortbildning för SFI

Coronapandemin har påverkat de flesta, trots det har grundskolan och många naturskolor kunnat hålla sin verksamhet öppen nästan som vanligt. En grupp som påverkats av den ökade distansundervisningen är vuxna som lär sig svenska på någon av landets SFI- utbildningar. SFI står för svenska för invandrare och har som syfte att ge vuxna invandrare grundläggande och funktionella kunskaper i det svenska språket. Kommunerna ansvarar för utbildningen men i praktiken köper kommunerna ofta tjänsten av privata genomförare lokalt.

Hur väl eleverna lyckas med sin språkinlärning bedöms genom att fem språkliga aspekter analyseras: hörförståelse, läsförståelse, muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet. Flera naturskolor har under många år mött SFI-klasser i sin verksamhet, inte minst för att låta eleverna öva på ovanstående färdigheter. För ungefär två år sedan färdigställde några av oss boken *Att lära in SFI ute* där vi har försökt samla våra bästa erfarenheter av att jobba med vuxna andraspråksinlärare i naturen.

Friluftslivets år

2021 har utropats till Friluftslivets år av Naturvårdsverket och Svenskt Friluftsliv som är en paraplyorganisation för många av landets friluftsinriktade organisationer. Satsningen kallas #luftenärfri och syftet är att lyfta det hållbara, enkla och tätortsnära friluftslivet samtidigt som friluftslivsbegreppet vidgas och nya grupper lockas ut i naturen.

SFI- elever som har få svenskspråkiga sammanhang har extra svårt att lära sig språk på distans.

Därför ville Naturskoleföreningen främja just denna grupp i arbetet med Friluftslivets år 2021. Föreningen sökte och fick ett bidrag för projektet *Friluftsliv på svenska*. Det är en tredelad satsning där detta ingår:

- Digital fortbildning utifrån *Att lära in SFI ute* för naturskolepedagoger
- Fortbildningstillfällen för lokala SFI-lärare som arrangeras av de deltagande naturskolorna.
- Månatliga lokala träffar med Naturens år-tema för SFI-lärare och deras elever hos de deltagande naturskolorna i samarbete med en eller flera lokala föreningar med inriktning på friluftsliv.

Fortbildningen genomfördes digitalt i januari med cirka 30 deltagande naturskolepedagoger. Många av naturskolorna jobbade sedan vidare och kommer att erbjuda SFI-lärare på sin ort fortbildning för att inspirera dem att jobba mer utomhus. Fortbildningen följs sedan upp med att träffar arrangeras för SFI-lärarna och deras elever tillsammans med lokala friluftsinriktade föreningar, exempelvis Scouterna, Friluftsfrämjandet, Naturskyddsföreningen eller orienteringsklubben. Poängen med föreningssamarbetet är att projektet ska vara en brygga mellan SFI-eleverna och en del av det svenska samhället som de kanske inte träffar på så ofta. Att vara föreningsaktiv ger ytterligare tillfällen att träna språk, möta nya vänner och hitta en meningsfull fritidssysselsättning. Samtidigt får föreningarna hjälp att nå en målgrupp som många av dem önskar komma i kontakt med.

Naturskolorna i landet har varierande grad av samarbete med lokala föreningar och SFI. I projektet finns hjälp att få för att etablera kontakter där de saknas. Projektledaren, Stina Lindblad, kommer att finnas till hands för att naturskolornas och föreningarnas arbete ska gå så smidigt som möjligt. Projektet kommer också synas i Naturskoleföreningens sociala media under året. #luftenärfri #friluftslivpåsvenska

Vill du veta mer?

Kontakta projektledare Stina Lindblad, stina@L2C.se eller 0727-324979.

TEXT: STINA LINDBLAD
FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH

Bild ur boken *Att lära in SFI ute*.

Vi ställer inte in – vi ställer om!

På Naturskolan i Lund har vi under hela pandemin försökt att vara positiva. Vi har tänkt i banor att vi ställer inte in, vi försöker ställa om.

Nya utomhusanhängare

Det är inte bara vi Naturskolor som är varma anhängare av utomhuspedagogik i alla lägen. Nu i pandemitider lyfter även Folkhälsomyndigheten och Skolverket utomhusundervisningen. Detta är en stor möjlighet för oss att sprida kunskap om lärande utomhus!

Erbjudanden

För att informera om våra erbjudanden kring utomhuspedagogisk fortbildning har vi medverkat på rektorsmöten i hela Lunds kommun. Där har vi presenterat våra tankar och berättat om erbjudanden som rektorerna är välkomna att boka in. Tack vare detta har vi under året sett en ökad efterfrågan av utomhuspedagogisk fortbildning.

Vi har i ökad utsträckning fått förfrågningar om att fortbilda en hel skola eller förskola. Rektorerna har inledningsvis främst sett detta ur en smittskyddsvinkel men vi kan ju se den stora vinsten med att alla

på ett ställe får samma fortbildning samtidigt. Det gör något med den fortsatta undervisningen vilket även rektorerna påpekat efteråt.

Förändrade regler

Det är en glädje att få fortbilda en hel enhet samtidigt. Att få se pedagogernas samarbete och höra deras förtjusta utrop vid nya upptäckter. Vi har fått höra hur pedagoger diskuterat och ifrågasatt "urgamla" utomhusregler för barn och elever. Dessa regler har ofta kommit till av rädsla för att barnen ska skada sig på något vis. När pedagogerna har förstått att barn behöver utmaningar även i utomhusmiljön för att utvecklas har det flertalet gånger hänt att regler har tagits bort eller förändrats. Vem vill ta ansvar för att barn och elever inte får utvecklas maximalt och utrustas för att hantera risker i livet?

Undervisningskvalite utomhus

Att tänka nytt och annorlunda mot hur vi brukar genomföra fortbildning har gjort det spännande att se var vi kunnat landa. Det har hela tiden varit viktigt att inte riskera att sprida någon smitta utan visa på fördelarna med att arbeta utomhus, att den pedagogiska

kvaliten kan hålla samma höga nivå utomhus som i ett klassrum. En utmaning som i de flesta fall enbart har varit rolig. Att få visa hur en, tillsynes väldigt enkel aktivitet kan vara ämnesövergripande och att den kan innehålla stora möjligheter till progression är väldigt tillfredställande.

Nya samarbeten

Under resans gång har vi dock insett att inte alla tycker att det är frid, fröjd och utvecklande med utomhuspedagogik. Vi har fått signaler från rektorer att personal tycker att deras fysiska miljö är sämre ute än inne. Det kan handla om svårigheter att sitta och stå bra, att få ergonomin att fungera. Vi har också fått förfrågan kring hur personalen kan anpassa dagen till barn med särskilda behov.

Vi är inte på något sätt experter inom något av dessa områden men vi vill lära oss mer. Det har inneburit att vi har påbörjat samarbeten både med Företagshälsovården och den kommunala pedagogiska resursenhet vi har för barn med särskilda behov. Vilka resultat det här ger vet vi inte än men vi ser fram mot dessa samarbeten för att ytterligare förstärka barn, unga och vuxnas känsla för att utomhus kan fungera väl så bra som när arbetet sker inomhus.

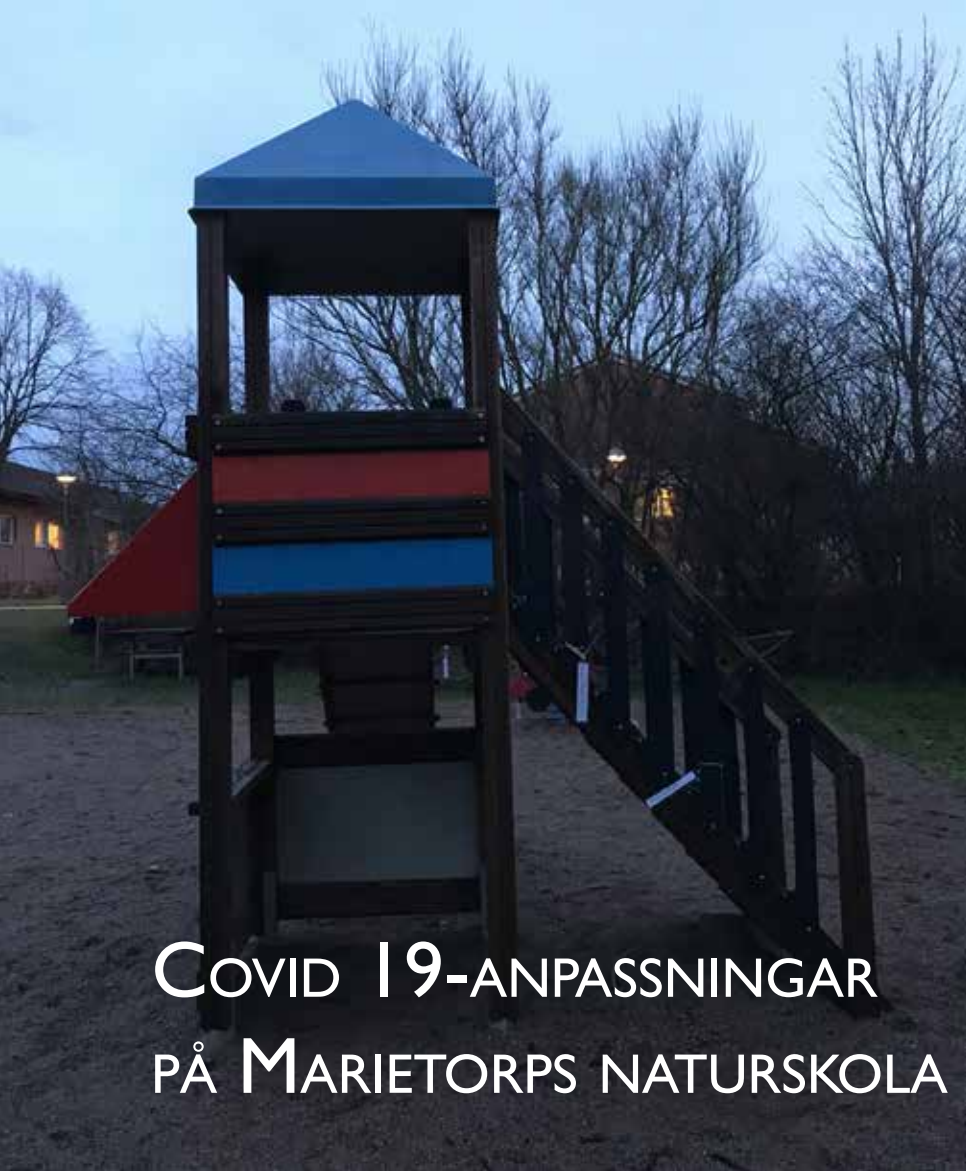
Plats för undervisning

Vid alla våra fortbildningar har vi påtalat vikten av att nyttja gårdens och närmiljöns möjligheter. Ingen skola eller förskola ska behöva boka buss eller ta kollektivtrafik för att kunna arbeta utomhus.

Äventyret finns ju som vi alla vet under närmaste sten eller buske!

TEXT: ANNA EKBLAD
FOTO: NATURSKOLAN I LUND

COVID 19-ANPASSNINGAR PÅ MARIETORPS NATURSKOLA

På Marietorps naturskola har vi kunnat genomföra de allra flesta av de aktiviteter och program som vi planerat. Vi har haft några avbokningar. Några skolor har inte velat åka kollektivt, andra har inte kunnat komma pga. personalbrist eller så har de glömt bort sina bokade tider hos oss på grund av den belastning som de haft.

Vi har gjort vårt bästa för att följa rekommendationer, avstånd, handtvätt och vara symptomfria. Nästan alla våra program är utomhus och där har vi inte varit oroliga för att träffa klasser eller för att klasser träffar oss.

Matte istället för plankton

Det program som vi skulle haft med åk 5 under januari ersatte vi med ett utomhusprogram. Vår plan var att undersöka plankton och beskriva planktons betydelse i näringskedjan i ett program som vi kallar "Vem äter vem?" Det programmet gör vi inomhus och behöver använda

mikroskop och annan utrustning som eleverna vidrör. Vi kände därför att vi inte kunde genomföra programmet på ett smittsäkert sätt. Istället ersatte vi det med ett par timmar matematik på skolgården.

Med övningar från "Att lära in matematik" boken satte vi ihop ett

halvdagsprogram och riktade det till åk 4–6. Vi värmdes chokladdrycken, packade ryggsäcken med material, hoppade upp på cykeln och trampade iväg till skolgårdarna.

Aktiviteter

Det är kul att känna när eleverna står och stampar som galopphästar i startboxen i väntan på nästa uppgift i "Alla tal ut och gå" (Att lära in matematik ute 2 s. 42). I början är längtan att ta sig förbi oss större än viljan att lösa uppgifter tillsammans med kompisarna. Med rätt vägledning så förstår alla att det egna bidraget också behövs för att alla skall komma "helskinnade" över. Med talkorten kvar i händerna fortsätter leken med uppgiften "Olika roller" (Att lära in matematik ute 2 s. 52). Det är en uppgift som kan varieras i det oändliga där vi förutom att öva på tals olika roller övar det matematiska språket. Efter övningarna är vi uppvärmda och beroende på gruppens storlek fortsätter vi alla tillsammans eller så delar vi på gruppen.

Geometrisallad

Nästa uppgift kallar vi för geometrisallad (fruktsallad). Eleverna får varsitt hopprep (4 olika färger). På en plan yta formar de geometriska figurer (trianglar, cirklar, kvadrater och rektanglar) med hjälp av sitt hopprep. Hopprep i samma färg = samma geometriska figur. När alla format sin figur ber vi dem hoppa in i arean, ta en promenad längs omkretsen och hoppa in i arean igen.

Eleverna bildar största möjliga tal.

Nu börjar leken där vi startar som lekledare för att en stund senare delta i leken aktivt.

Det kan låta så här:

- cirklar och trianglar byter plats.
- kvadrater byter plats med varandra.
- geometrisallad (alla byter plats).

När vi hoppar in i leken blir alltid en person utan figur som får tillfälle att ge nästa instruktion. Under leken uppmanar vi till eftertanke, vilken figur står du i? Behöver du omforma den för att vara säker på vilken figur det är...

Vi kan inte med säkerhet komma ihåg varifrån vi fått leken (troligen från någon av er naturskolekollegor). Efter leken får gruppen uppgifter att tillsammans tre och tre, forma geometriska figurer. De som står i figurer av samma typ går samman och utrustas med fyra rep.

Instruktionen från oss kan vara.

Forma

- en triangel med omkretsen 3 rep.
- en liksidig triangel med omkretsen 3 rep.
- en kvadrat med omkretsen 4 rep.
- en rektangel med omkretsen 4 rep och så stor area som möjligt.
- en triangel med omkretsen 4 rep.
- en rektangel med omkretsen 4 rep och så liten area som möjligt.

Halvklass

Medan halva klassen tränar geometri så leker den andra halvan multiplikationskull/divisionskull (Att lära in matematik ute 2 s.49) och löser 36-leken (Att lära in matematik ute 2 s.57). Halvklasserna byter sedan uppgifter så att alla får prova allt. Förutom att vi genomfört mattepasset med de klasser i åk 5 som redan tidigare bokat in så har flera klasser i både åk 4 och åk 6 nappat. Skolorna har uppskattat att istället för att ställa in så har vi ställt om.

TEXT OCH FOTO: HANS NILSSON DAHLIN OCH
LEONOR LAVRÖD SOLOGUREN
MARIETORPS NATURSKOLA

Geometrisallad är en lek som eleverna tycker är rolig.

I 36-leken samarbetar eleverna för att lösa uppgifterna.

Digitala naturguidningar leder dig ut i naturen

Under hela 2020 har vi alla fått ställa in, ställa om eller ställa upp för att kunna hantera pandemin och Covid-19 på bästa sätt. I olika delar av landet har det sett olika ut. Hos oss på Miljöverkstaden i Helsingborg kunde vi fortsätta med lektioner så gott som hela våren – med vissa anpassningar. En del skolor fick inte lov att åka iväg, medan andra gärna besökte oss om hela lektionen var utomhus. Tyvärr kunde vi inte genomföra vår årliga trädplantering med årskurs 4 – som vi gjort i 20 år. 1500 träd planterades visserligen, men inte med eleverna. Som vi längtar efter att få ta igen dessa dagar! I maj månad planerar vi för att plantera dubbelt så många träd istället! De gröna frågorna och vikten av stadsnära skogar, men också en ökad biologisk mångfald är ju aktuella frågor som blir

än mer belyst i ljuset av klimatkrisen och Coronapandemin. Under hösten försämrades läget i Helsingborg ganska snabbt, och alla lektioner och studiebesök ställdes in för vår del i slutet av november.

Nu sitter vi här i ett gråkallt Skåne och längtar till vårens lövsprickning och hoppfulla, ljusa kvällar. Vad passar väl då bättre än att minnas tillbaka på ett synnerligen lyckat exempel på hur vi ställde om från analogt till digitalt, från naturupplevelse utöver det vanliga till en möjlighet att använda digital teknik på bästa sätt utomhus?

Naturguidningar – upptäck stadens gröna rum

I ett par år har Helsingborg anordnat Naturguidningar tillsammans med studieförbund och föreningar. Flera

förvaltningar har varit inblandade, men det är kommunekologerna på Stadsbyggnadsförvaltningen som drivit projektet. Vi på Miljöverkstaden har sakta men säkert blivit en del av utbudet – och kunnat bidra med att anpassa en del guidningar till att locka främst barnfamiljer men också de som inte är vana naturbesökare. Vi har t.ex. erbjudit enkelt hantverk som en del av upplevelsen.

Naturguidningarna genomförs på kvällstid, i naturområden nära Helsingborg – i staden eller utanför. De är ofta välbesökta. Ugglevandringen lockade mer än 100 personer senaste tillfället, och när museipedagog Ricky Wrentner skulle berätta om de forntida Ättehögarna i augusti 2019 kom det lika många – som dessutom ville göra visselpipor av hasselnötter med oss! Med detta i åtanke, kändes det både ledsamt och frustrerande när vi var tvungna att ställa in vandringarna under våren och sommaren 2020.

Digitala möjligheter öppnar nya dörrar

På något vis, jag minns inte hur, vände vi vår uppgivenhet till en ny möjlighet. Vi skulle spela in filmer, och digitalisera några av Naturguidningarna. Detta hade vi pratat om förr, men nu blev det tid att förverkliga. Sagt och gjort. Med hjälp av stadens kommunikationsavdelning lyckades vi förvandla två av sommarens guidade turer till film men det blev också en rundtur i appen Guide Helsingborg. Vi från Miljöverkstaden fick chans att tipsa om hantverk, skogsbad och naturbingo! Att digitalisera våra vandringar genererar till viss del en ökad tillgänglighet. Om du inte kan ta dig ut, så kan vi finnas i en dator eller telefon nära dig.

Samarbete och inspiration

Helsingborgs kommunekologer är verkligen pålästa och proffsiga när de guidar. Widar Narvelo, som är huvudrollsinnehavare i de digitala guidningarna, har numera gått i pension. Men hans engagemang och kunnande har verkligen lämnat spår i vår stad. Vi är tacksamma för allt gott samarbete och alla härliga naturupplevelser!

Här hittar ni alla filmer och

information om appen:

<https://helsingborg.se/uppleva-och-gora/friluftsliv-och-motion/naturguidningar/>

Följ gärna vår verksamhet på vår hemsida. I bloggen finns senaste nytt – den är också fylld av tips på aktiviteter och länktips till undervisning och upplevelser.

<https://miljoverkstaden.helsingborg.se/>

På Instagram: @hbggron

TEXT: CAROLINE SJUNNER, MILJÖPEDAGOG PÅ MILJÖVERKSTADEN I HELSINGBORG CAROLINE.

SJUNNER@HELSINGBORG.SE

ANNIKA JONASSON, MILJÖPEDAGOG PÅ MILJÖVERKSTADEN I HELSINGBORG

ANNIKA.JONASSON@HELSINGBORG.SE

FOTO: CAROLINE SJUNNER

Gör eget fossil!

Miljöpedagogerna Annika Jonasson och Caroline Sjunner på Miljöverkstaden berättar om spännande fossil och miljontals år gamla avtryck från djur och växter, och visar hur du kan göra dina egna!

Under det gångna året har vi som arbetar på Naturskolan i Lund såklart fått anpassa vår verksamhet efter de rådande rekommendationerna för att kunna fortsätta vårt uppdrag att stödja och stimulera skolutveckling i Lunds kommun. Vanligtvis när vi får en beställning som handlar om att genomföra fortbildning med personal är vi noggranna med att allt ska bli bra och passa rektorns önskemål. Under det gångna året har vi fått fundera extra

noga på program och innehåll för att kunna skapa ett upplägg där vi har kunnat följa rekommendationerna.

Några av dessa anpassningar är:

- Träffas utomhus istället för inomhus och inte välja det digitala formatet först.
- Ta extra kontakt med rektor och klargöra detaljer fortlöpande vartefter nya rekommendationer har kommit.
- Sett till att det finns tillräcklig plats

utomhus för att samlas i cirkel med tillräckligt avstånd.

- Att gruppindelning skett i form av arbetslag istället för att blanda medarbetare från olika arbetslag.
- Delge texter inför fortbildningen som deltagarna kunde läsa in sig på enskilt hemifrån och sedan diskutera under en promenad under fortbildningen.
- Hjälpa deltagarna att hålla avstånd till kursledningen genom att markera med ett rep på marken där grupper stannar för att redovisa sina uppgifter under fortbildningen.
- Anpassa aktiviteterna i fortbildningen så att så lite material som möjligt delas.
- Ha med utrustning för att rengöra material som delas till exempel en torkduk till lappar och laminerade instruktioner.
- Vi har avvaktat med att erbjuda ett kursprogram under 2021 där medarbetare deltar på olika tillfällen olika skolor. Naturskolan i Lund har istället informera extra mycket om att rektorerna kan beställa fortbildning i utomhuspedagogik till sin skola, allt ifrån 2 timmar till heldag i deras närmiljö.

TEXT: CAROLINA LINDEBLAD
NATURSKOLAN I LUND

Pandemiåret 2020 har påverkat alla, även oss på Stiftelsen Skånska Landskap. I våra strövområden möter vi årligen tusentals elever i skol- och integrationsprojekt. Vi har programverksamhet för naturovana i alla åldrar samt helg- och lovaktiviteter för barnfamiljer. Även Fulltofta Naturcentrum och Snogeholms Besökscentrum har påverkats. I år har vi anpassat verksamheten efter rådande förhållanden

En lyckad anpassning var vår vinterlovsaktivitet "Trollvinter i Vedema". Konceptet togs fram under november-december efter att vi tvingats ställa in höstlovsaktiviteten. Tanken utvecklades till en självgående

aktivitet med filmsnuttar om lokala sägner, från vårt strövområde Vedema, kopplade till QR-koder. Längs en 1,5 km lång slinga runt en liten sjö kunde barnfamiljer, med hjälp av sina mobiltelefoner, lyssna på Bergatrollet Stens historier från hans glansdagar då han spred skräck i bygden. Historierna handlar om hur trollen rövat bort flickor från byarna men även hur flitiga och hjälpsamma de kan vara. Även jättar, Näcken och den hemska Ormahålan dyker upp i historierna. Grunden till berättelserna hittade vi i en tidigare genomförd inventering av Skåneleden som går genom området. Texterna bearbetades sedan om för att

berättas ur trollens perspektiv. Efter en del repetition blev det en heldags filminspelning som resulterade i åtta korta filmer, ca 1-1,5 min långa.

Vid huvudparkeringen sattes information upp om själva aktiviteten men också säkerhetsregler som t.ex. att det bara får vara ett sällskap åt gången vid QR-koderna och att promenaden var enkelriktad. Vi valde också att inte annonsera stort om aktiviteten utan höll oss till Facebook och Instagram.

För att öka upplevelsen så kunde trollen dyka upp mellan träden när besökarna minst anade det. På så vis kunde vi också begränsa antalet personer vid själva trollmötet.

Tanken var först att aktiviteten skulle vara den 27-29/12 men förlängdes ända till den 6/1 för att sprida ut besökarna.

Uppskattningsvis har vi under dessa dagar nått drygt 1200 personer på ett Coronasäkert vis.

TEXT: ANDERS LARSSON
NATURVÄGLEDARE OCH TROLL PÅ
STIFTELSEN SKÅNSKA LANDSKAP
FOTO: TORBJÖRN LINGÖY
OCH ANDERS LARSSON

Upptäck geologi i naturlandskapet

Sveriges natur är fantastisk, och i grunden finns geologi! Det präglar landskapet och berättar om jordens historia. Visste du att det finns dinosauriespår i Sverige? Eller att Europas största meteoritkrater finns här? Geologi kopplar även ihop jordens och människans historia. Vår malmrika berggrund har och fortsätter att vara en stor tillgång för oss. Geologi finns överallt i natur- och kulturlandskapet, men ofta snubblar vi förbi allt det här fantastiska när vi vandrar i naturen.

För naturskolepedagoger befinner sig verksamheten mitt i det geologiska landskapet. Om man vet hur man ska läsa landskapet framträder spännande berättelser. Exempelvis om hur inlandsisar har möblerat om jordarna, hur landet har rest sig ur havet, hur kilometerhöga berg har nöts ner till plan mark eller hur aktiv vulkanism har gett upphov till berggrund med guld, silver, koppar och järn.

Vilken historia kan du läsa i naturen runt dig? Det kanske inte är den enklaste frågan och ibland behöver även den bästa pedagogen inspiration, idéer och kunskap till undervisningen.

Geologins Dag är en ideell förening som vill väcka nyfikenhet, och visa vilken nytta som kunskap om geologi och geovetenskap ger samhället. Varje år sedan 2000 firas temadagen Geologins Dag den andra lördagen i september. Det är en dag då naturum, museum, amatörgeologiska föreningar och flera andra aktörer

arrangerar geologiska exkursioner, föreläsningar och utställningar runt om i Sverige. Numera marknadsförs även arrangemang som infaller på andra dagar.

Föreningens styrelse jobbar året runt med att synliggöra geovetenskap. På hemsidan (under fliken skola) finns gratismaterial som är knöckfulla med geologisk kunskap. Där finns bland annat presentationer för skolans olika stadier, affischer och

Städjan i Dalarna. Foto: Fabian Lundgren, Montessoriskolan Floda

broschyrer, färdiga tipspromenader, tips på geologisk litteratur samt korta filmer om geologi. Vi arrangerar även en årlig fototävling som uppmuntrar elever att gå ut i naturlandskapet och upptäcka geologi. Högsta vinsten är en prissumma på upp till 10 000kr samt en skraddarsydd lektion med

Knacka sten tillsammans med vår geolog. Rolig aktivitet för vinnarna av fototävlingen. Foto: Curt Wichmann

en geolog.

Vår förhoppning är att föreningens verksamhet ger många tankvärda frågeställningarna till oss människor som ska leva ett hållbart liv på Jorden. Till dig som undrar hur du ska göra för att jobba med geologi i naturlandskapet kommer här tre konkreta tips:

1. Besök ett arrangemang

Ta tillfället i akt och besök ett arrangemang nära dig. Det är ofta kostnadsfritt och vänder sig till allmänheten. Passa då på att prata med arrangörerna som är en osinlig källa till lokal geologisk kunskap.

2. Ladda ner gratismaterial

På vår hemsida finns färdigt material att använda direkt i undervisningen. Allt material är gratis och fritt att dela vidare.

3. Anmäl er till vår fototävling

Vem vill inte ha besök av en äkta geolog som med geologhammaren i högsta hugg leder vägen ut i naturen och visar allt det man själv har missat? Delta med en inspirerande bild och beskrivning av geologi för chansen att vinna!

För att hålla dig uppdaterad om våra olika aktiviteter är du varmt välkommen att bli medlem i föreningen och följa oss på sociala medier. Som medlem får du nyhetsbrev och kan beställa material från vår webbshop. Medlemskapet är gratis. Läs mer på www.geologinsdag.nu.

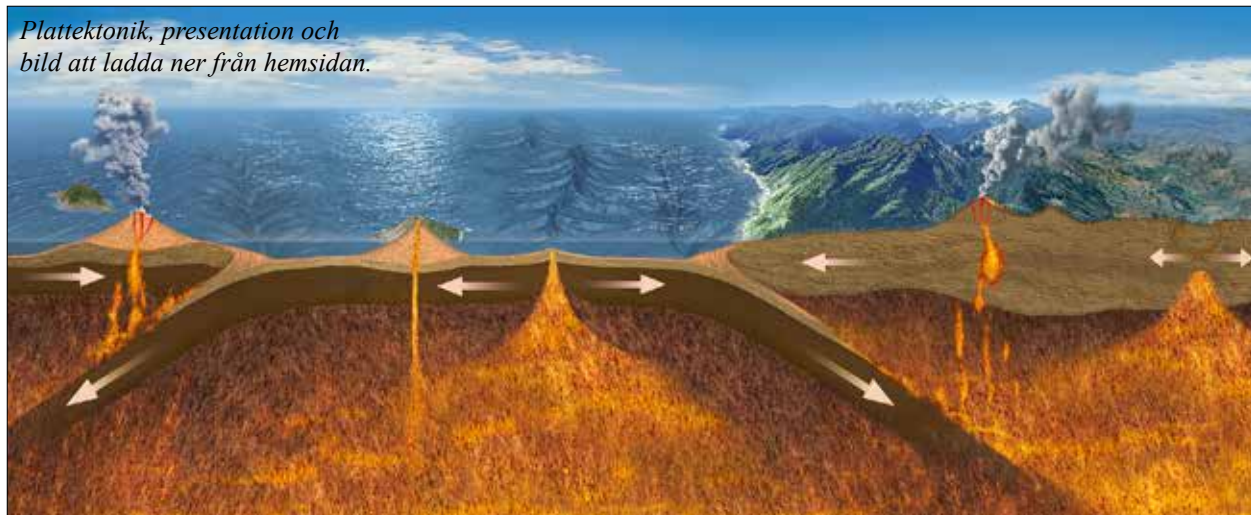
TEXT: NELLY AROKA
GEOLOGINS DAG

*Se upp i Kungsklyftan
i Fjällstad. Foto: Alva
Oscarsson, Vasaskolan.*

*Bada i ett stenhav i Bäckhalladalens naturreservat, norr om Simrishamn.
Foto Birgitta Säihke, Geologins Dag.*

*Plattektonik, presentation och
bild att ladda ner från hemsidan.*

Vad ger vi dem, alla elever?

Det får jag ju sällan veta nåt om som naturskolepedagog. Jag håller mina små föreställningar dag ut och dag in. Massor av barn passerar förbi och jag undrar ibland om besöket egentligen gör bestående avtryck. Jag har roligt, de har roligt, jag är nöjd och tycker vi haft en fin dag tillsammans. Men ger jag barnen ett nytt intresse? En förståelse för nödvändigheten av hållbar utveckling? En förtrogenhet kring kretslopp och fotosyntes i skog o sjö? Förmågan att fortsätta njuta av det fascinerande, vackra och stilla i naturen?

Sånt tror jag att en del av er också undrar ibland. Tänk om man kunde ta det några steg till, inte bara gubben i lädan effekten med spektakulära temadagar som bryter skolans vardag. Vi har ännu inte lyckats hitta någon slutgiltig form för att utvärdera detta, det blir mest det anekdotiska berättandet om elevers ofta mycket positiva reaktioner, minnen och frågor, under dagen, nästa gång vi träffas på Naturskolan eller när jag stöter på någon elev på affären. Här i Sigtuna träffar vi varje elev 13 gånger under deras tid i grundskolan så chans till relation finns, men vi är ju många på Naturskolan som turas om med klasserna och eleverna är jättemånga.

Men plötsligt så händer något!

Jag får en fråga från en av skolcheferna och jag svarar ja direkt: "Vad tror du Peja, jag har tänkt lite, skulle det kunna startas upp en profil med naturvetenskaplig inriktning på den högstadieskolan som elever ofta väljer bort? Vi behöver lyfta statusen så det blir en tillvalsskola och Naturskolan har ju gott renommé, skulle ni kunna göra det?"

Det går nu väldigt fort allting, samtalen startade i mitten på december, och det är som att en sån här utbildning har grott i oss på Naturskolan länge. Det behöver liksom inte planteras någonting, bara att skörda en massa frukter av spännande idéer och fortsättningar som vi alla redan drömt om. På måndag är sista dagen att välja skola och inriktning för de som ska börja 7'an till hösten och vi marknadsför oss så gott det går på nolltid. Ni kan se en liten film om "Naturklass" som vi kallar det på Youtube. Naturklass räcker som sökord tror jag, annars lägg till Ekilla som skolan heter.

200 minuter

Får vi ihop en klass så får vi möjligheten att gå längre än någonsin tidigare, en eftermiddag i veckan ska vi ha naturklassen i ca 200 minuter. Vi ska försöka få till att den dagens lunch lagas i fält av eleverna och blir ett

stående inslag så vinner vi en lektion till. Vi kommer kunna gå all in på allt under klassens tre år på högstadiet, och framöver en klass i varje årskurs. För ett antal elever kommer jag få veta om jag når fram.

DIVERSE ARBETSAFTECKNINGAR

Vad vill vi på Naturskolan uppnå med Naturklass?

- Ge unga möjligheten att känna närhet, fascination och glädje av naturupplevelser så som vi själva gör.
- Ge unga färdigheter i friluftsliv.
- Ge unga av de kunskaper vi har om

naturen.

- Ge unga förmågan att klara sig bra i naturen, väder, årstider, äta studera osv.
- Ge unga förståelsen av hur beroende vi människor är av naturen.
- Ge unga förståelse för hur illa vi behandlar naturen/de livsuppehållande systemen.
- Ge unga hopp och engagemang för att ta hand om vår planet.

Matlagning

En tanke vi har är att vi med klassen lagar den dagens lunch i fält varje gång. De ska bli heltrygga med stormkök och eldar och dessutom jätligt duktiga på att göra god mat. Maten kan göras central i många delar

i flera kursplaner, alltifrån fotosyntes, anatomi, kretslopp, ursprung, transporter, ekonomi, handel, näringsvärden, global rättvisa,, hälsa, klimat, diverse hållbarhetsaspekter. Då blir den delen av dagen också del i lärandet.

Progression

börja åk7 med att bygga upp en plattform av vana att ta hand om sig i naturen.

Inleda hösten med

- Samarbete och gemenskap
- Basic friluftsliv,
- Kläder
- Paddling
- Flotten
- Cyklar
- Mat
- Utrustning
- Tillverka skärbräda, sked, kåsa
- Eld
- Kniv (och yxa?)
- Övernattning?
- Första hjälpen
- Överlevnad

Tror det finns material här för minst hela första terminen.

Vad kommer sen?

- naturvetenskapliga studier och undersökningar av olika slag
- förståelse av hållbarhet på olika sätt
- studiebesök
- möta personer som jobbar med hållbarhet
- kontakter med andra klasser i världen som jobbar med liknande frågor/projekt tex agenda 2030
- göra saker som förändrar, påverkar, skapar hopp

TEXT: PEJA SNÖBOHM
FOTO: JOHAN LINDELL
SIGUNA NATURSKOLA

Mitt friluftsliv

Projektet Mitt friluftsliv vill bidra till att fler berättelser lyfts i kommunikationen om friluftsliv i Sverige. Att fler i samhället känner sig tilltalade och representerade när det gäller friluftslivsfrågor spelar roll. I projektet kommer ungdomar att ge sig ut på friluftsäventyr runt om i Sverige och skriva, fota och filma sina upplevelser. Ungdomarna skapar sedan reportage som förhoppningsvis får stor spridning och kan inspirera fler att komma ut i naturen.

Samarbete

Projektet är ett samarbete mellan

föreningen Miljöverkstan Flaten som i sin verksamhet träffar nyanlända ungdomar i Stockholmsregionen, och ungdomsgården Träffstugan, som är en del av Idrottsförvaltningen, som riktar sig till unga med funktionsvariationer från hela Stockholm stad. De ungdomar som deltar i projektet får låna friluftsutrustning, får bidrag till resa och mat och ges stöd i allt inför och under det egna äventyret. Äventyret kan vara i det egna närområdet eller en lite längre resa inom Sverige. Deltagarna är även med i processen att skapa sina reportage genom skriva texter och redigera

foton och filmer. Förhoppningen är att reportagen får stor spridning och kan inspirera fler att komma ut i naturen. Projektet avslutas med en utställning i Skarpnäcks kulturhus.

Projektet pågår under 2021 och är en del av satsningen Friluftslivets år, med stöd av Svenskt Friluftsliv.

TEXT: LISA ADELSKÖLD
MILJÖVERKSTAN FLATEN
FOTO: MILJÖVERKSTAN FLATEN

VELONAUT

Nu är det drygt elva år sedan jag sålde min sista bil. Då i oktober 2009 kändes ett sådant beslut skakigt, speciellt med tanke på att jag då arbetade som koordinator för Naturskyddsföreningen i Norrbottens län - arbetsområdet utgjorde ju i det närmaste en fjärdedel av landets yta. Å andra sidan var beslutet ett sätt att dämpa den klimatångest som jag redan genomgått våren 2007 med många sömnlösa nätter.

Efter att sommaren 2010 ha cyklat iväg till halvvägs till Uralbergen kändes det lilla länet, Norrbotten, som inget att vändas över. Tankarna på att för klimatfrågans skull cykla till Kina föddes, inte som en prestation utan som ett sätt att väcka människor.

- "Vad har du gjort för klimatet?"
- "Jag cyklade över till Kina och pratade klimat".

Sommaren 2013 hade jag äntligen hittat någon som ville följa med till Kina på en cykel. Och så skulle jag "bara" göra en liten träningstur på sommaren. Det slutade i katastrof! Hemorrojder av den värsta sorten ledde till operation och sjukskrivning och radiolyssnande. Det sista var vändpunkten!

Programmet "Cykla i PI" handlade om framtidens cykling och någon nämnde ordet velomobil – jag tittade på Youtube och var såld!

Resten är sedan som man brukar säga historia. Den 1 maj 2014 rullade Norrbottens två (!) första moderna velomobiler över Torneälven vid

Övertorneå. Sedan har det blivit åka av; mest i Sverige och Finland. Men listan över länder börjar bli lång; Estland, Norge, Tyskland, Nederländerna, Belgien, Frankrike.

Året innan coronan, ni minns den, 2019, velomobilade jag från Vittangi i Kiruna kommun i norra Sverige två gånger till Helsingfors. Med muskelkraft. Kanske ger det ett perspektiv av möjligheter?

Jag berättar gärna om mina erfarenheter - ta kontakt!

TEXT OCH FOTO: URPO TASKINEN

Urpo Taskinen
Ollasbyvägen 54
980 10 VITTANGI
070-629 58 02
urpo.taskinen@gmail.com

Vill du veta mer?

Se den prisbelönta filmen av Tamara Soucho: <https://lessco2.wordpress.com/2017/11/21/arktisk-velonaut-arctic-velonaut/>

En folder som huvudsakligen är korrekt finns här: <https://lessco2.files.wordpress.com/2018/05/>

NATURRUTAN

PI-DAGEN 03,14

FRÅN UPPLANDSSTIFTELSENS NATURSKOLA

SÅ HÄR GÖR NI

Fira Pi-dagen, den 14 mars, som en dag att slå ett slag för matematiken. Arbeta med pi, problemlösning, samarbetsmatematik och praktisk matematik inne och ute.

Dagens ordlista: radie, diameter, omkrets, mäta, enheter, pi, cirkel, area.

HITTA RÄTT TRÄD

Låt eleverna arbeta i par. Varje par får ett rep eller ett snöre. Uppgiften är att hitta ett träd som repet precis når runt om. Ha fler rep än par av elever så att de kan ta ett nytt när de löst uppgiften och pröva olika längder.

Reflektion

Diskutera med eleverna hur de tänkte och hur de gjorde. Var det lättare med det tredje eller femte repet? Ser de något samband mellan repetets längd (omkretsen) och trädets tjocklek (diametern)?

Material

Rep eller snören av olika längd, ca 20st till en klass.

HEMLIG PÅSE

Klipp ut de uppdrag du tycker passar din klass och platsen ni är på. Gör om uppdragen om det behövs. Lägg uppdragen i en påse. Dela in eleverna i par. Låt varje par dra ett uppdrag, läsa, utföra och sedan redovisa för dig. Sedan får de ta ett nytt uppdrag.

Material

Hemlig påse med uppdrag, måttband eller enmetersrep + extra snöre och linjal. Asfaltkriter vid behov, annars kan man göra figurer genom att rita i grus eller snö, eller bygga med pinnar.

- Hitta två föremål där det ena har dubbelt så stor diameter som det andra.
- Gör en cirkel på marken med radien lika lång som din arm.
- Gör två cirklar på marken, den ena ska ha dubbelt så stor diameter som den andra.
- Gör två cirklar på marken. Den ena ska ha dubbelt så stor omkrets som den andra.
- Gör en cirkel på marken, ställ er i mittpunkten.
- Gissa hur stor omkrets ett visst träd eller föremål på skolgården har? Mät och kontrollera om ni hade rätt.
- Gör två figurer med 10 meters omkrets. Den ena ska ha större area än den andra. Hur liten eller stor area kan ni få?
- Gör en stor cirkel på marken. Spring runt omkretsen så fort ni kan.
- Rita en cirkel i snön, platta till arean.

Uppdragen är hämtade från http://www.upplandsstiftelsen.se/friluftslivetsar2021/naturaktiviteter-for-skolan__5913 och där finns fler.

Se även fler uppslag i boken *Att lära in matematik ute 2*.

Årsmöte 2021

Den 21 april är det dags och i år blir det som så mycket annat runt oss annorlunda. Vi kommer för första gången i föreningens historia att ha årsmötet digitalt.

Det är inget vi i styrelsen önskar, vi vill ju träffa alla er fantastiska och inspirerande medlemmar men nu är det som det är. Förhoppningen är att fler kan vara med på årsmötet, vilket är positivt, eftersom ingen behöver resa eller ha några andra utlägg.

Tanken är att styrelsens tid läggs den 21 april mellan 9.00-11.00. Då har vi tid till diskussioner om eventuella motioner, frågor och förslag till styrelsen. Själva årsmötet sker samma dag, 21 april kl. 14.00-16.00.

Du kan anmäla dig från 15 mars. Det gör du antingen på vår hemsida, via länk från ett mejl från föreningen eller för naturskolorna, en länk i kommande Barret.

Kom ihåg att du behöver vara medlem = betalat medlemsavgift för att få rösta på årsmötet.
Välkommen!/Styrelsen

Läromedel

Att lära in matematik ute 2, 2012, bok av Molander, Bucht, Wejdmark, Lättman-Masch, 218 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in engelska ute 2, 2016, bok av Lotta Carlegård. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära språk ute. Förskolan. 2017, Bok av Molander, Bucht, Engman, Axellie 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Play and learn mathematics outdoors. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 218 kr inkl moms. Engelsk översättning av boken ovan. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute året runt, andra rev. uppl. 2011, bok av Lättman-Masch och Wejdmark, Nynäshamns Naturskola, 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära teknik ute, andra rev. uppl. 2017, bok av Carina Brage. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in svenska ute, andra rev. uppl. 2016, bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin, Persson, Grantz, Lindblad, Sang. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in SFI ute, 2019, bok av Grantz, Lindblad, Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin. 218 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute. Övningar i bakfickan. 2013, bok av Molander, Bucht, Lättman-Masch, Wejdmark 99 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära naturvetenskap och teknik ute. 2014. Bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Jacobsson, Persson, Ekblad. 299 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute för hållbar utveckling, 2015, bok av Behrenfeldt, Brömster m.fl. 299 kr inkl moms.

Beställs på www.outdoorteaching.com

Learning in the outdoor classroom, 2015, antologi på engelska med aktiviteter från olika böcker i Att lära in ute-serien. 130 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in de globala målen ute. 2019. Finns **att ladda ner gratis på** www.outdoorteaching.com

Småkryp på land, bok av Molander och Bucht, 69 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Hantverk, estetik och slöjd, 2015, bok av Ingemar Nyman, 249 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Arbeta med naturvetenskap på ett lekfullt sätt i f-3 2018 bok av Helena Osswald och Ewa Wiklund, Natur och kultur 341 kr

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 250 sidor, 400 övningar, 90 kr + moms. **Utförsäljning!** germund.sellgren@gmail.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Friluftslivets pedagogik: en miljö- och utomhuspedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet. Bok av Britta Brügge, Matz Glantz och Klas Sandell (red.) 2018 (5e reviderade uppl.). Liber, Stockholm.

Naturkontakt, berättelser, bok av Ammi Wohlin, 60 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Välkommen in i naturen, omarbetad och nyinspelad 2012, finns på iTunes, Gerd Strandberg, gerd.strandberg@gmail.com

Med öppna ögon, musik-CD, Gerd Strandberg, gerd.strandberg@gmail.com

Matematikmusik, musik-CD, Gerd Strandberg, gerd.strandberg@gmail.com

Bland vattenfisar och virvelbagg i Vattenriket, 50 kr inkl moms + porto. Beställs genom sam.peterson@kristianstad.se

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, linda.elisabeth.vestman@vasteras.se